

številom učiteljev. V vsakem razredu je povprečno 60 roko-delskih učencev, vseh skupaj torej nad 14000. Letni troški za ta pouk znašajo 70.000 goldinarjev.

Kmetijstvo.

Nekaj o pridelovanju ovsa.

Potrebno je, da smo tudi ovsu pravični. Za mnoge kraje je velike važnosti. Seme se dobro proda in se zanj dobi denar, slama in pleve so pa dobra krma. Žal, da se z ovsom navadno slabo ravna. Seje se na najslabše nepognojene njive in to le pozno, kadar je že vse drugo posejano. Seje se navadno tja, kjer že kako drugo žito več ne raste.

Res je, da oves ne zahteva tako skrbnega obdelavanja in gnojenja kakor druge rastline. Raste na njivi, če tudi je že precej časa minolo, ko se je gnojila. Seje se za ječmenom, pšenico, režjo, sočivjem in okopovalnimi rastlinami, pa tudi več let zaporedoma. Največ ga pa vendar pridelaj, ako ga seješ na preorana deteljišča in travišča, za okopovalnimi rastlinami in lanom. Tudi je dobro, če se seje, kjer se je ravno iztrebil gozd ali pa posušil kak bajer. Skrb, ki jo obračaš na oves, ti jako dobro poplača.

Pred vsem je treba vedeti, da oves potrebuje precej vlažno zemljo. Zato naj se zanj izbere taka zemlja, ki je ohranila precej zimsko vlažnost. To se doseže s tem, da se že jeseni njiva globoko preorje. Pomladi naj se pa le malo zrahlja in oves vseje. Če se po setvi njiva povalja, mora se na to še prebrnati, ker se tako zrahljana zemlja tako hitro ne posuši, kakor samo povaljana.

Globoko obdelovanje je potrebno za oves. Dobro je, če ga že seješ za takimi poljskimi pridelki, za katere se je zemlja globoko obdelala. Taka globoko obdelana zemlja ostane dlje vlažna. Ako je suho leto, dobiva oves vlago iz globočine, če je pa mokro, se pa v taki zemlji preobila vlaga odtaka v sosednje plasti. Z globokim obdelovanjem se pa uniči jako mnogo plevela. Plevel je pa ovsu nevaren sovražnik. Ker oves počasneje kali kakor ječmen, ga večkrat plevel kar preraste, tako da družega ne kaže, kakor oves s plevelom vred pokositi in poklasti živini. Posebno neprijeten plevelj so razne divje vrste ovsa. Seme teh vrst je le malo vredno ali na njivi jih pa težko spoznaš od pravega ovsa.

Kadar izbiraš oves za setev, izberi tacega, katerega hektoliter tehta najmanj 45 kil. Če tehta več, je seveda še boljši. Lažje vrste niso za seme. Tudi je dobro, če seješ oves, ki nima baš predebelih lušin. Ovsa je jako veliko vrst in je tudi več barv, črn, rumen in bel. Navadno imamo le jari oves, na Francoskem imajo semtertja tudi ozimnega, kateri se pa vendar nikjer ni prav udomačil, ker jako rad pozebe.

Priporočajo se razne vrste, ali vendar skušnje uče, da je za vsak kraj tisti oves najboljši, ki se je v tistem kraju že udomačil. Ako vpelješ kako novo vrsto, ne moreš

pričakovati, da se ti že prvo leto posebno dobro obnese. Še le četrto leto, ko se popolnoma privadi podnebj, bodeš imel popolen pridelek. Oves, ki ga dobiš iz južnejših krajev, navadno nekoliko poprej zori, nego naš domači. Sploh pa oves ne raste tako daleč v južnih in pa v severnih krajih kakor ječmen. V južnih krajih mu škoduje vročina, v severnih pa ne dozori.

Oves se seje navadno v marci ali v začetku aprila. Če je suha zemlja, ga moraš poprej sejati, nego če je vlažna. Če ga prezgodaj seješ, rad zmrzne in več ne ozele. Zaradi tega moraš oves bolj gosto sejati, ako ga seješ zgodaj. Sploh naj se oves nekoliko gosteje seje, kakor druga žita.

Oves zelo nejednako zori. Celo na jedni rastlini vsa zrna jednako zgodaj ne ozore. Najpozneje ozore zrna na konci latja, ki so najlepša in najdebelejša. Zaradi tega pa čakaj, da oves dobro dozori, ako bi tudi nekaj manj vrednih zrn imelo odleteti. Pri največ vrstah se pa tudi ni baš bati odpadanja zrn.

Omeniti moramo, da so za oves najboljše apnena tla. Skušnje uče, da krave nimajo grenkega mleka, ako se jim daje oves, ki je raste na apnenih tleh.

Kmetijske raznoterosti.

Razstava perutnine. Od 24—27 februarija je bila v Lipsiji razstava perutnine. Te razstave se je udeležilo 500 razstavljalcev. Razstavljena je bila perutnina najrazličnejših vrst, mej drugim tudi 1210 golobov.

Proti kletnim mrčesom. V kletih navadne stonoge in prešičke najlože preženeš, če v klet postaviš sveže brezove metle. Stonoge in prašički se radi poskrijejo po takih metljah. Sedaj ni treba družega kakor metlje večkrat otresti in mrčese pohoditi, ali pa metle pomoči v vročo vodo.

Kako se ohranijo čisti golobnjaki in kurnjaki? Najbolja stelja za golobnjake in kurnjake je pesek in zdrobljena šota. Šota vzame v se amonjak, popolnoma ohrani gnoju moč in dela čist in zdrav zrak. Pesek trdi gnoj, ovira prehiter razkroj in je pri dolgo zaprti perutnini potrebno sredstvo za prebavljenje. Tudi za tičnike se priporoča zmleta šota in pesek. Če se pesek in šota večkrat menjata, v sobi, v kateri so tiči, ne bode zopernega izparjenja in smradu.

Saje dober gnoj za rože (vrtnice). Deni v staro vrečo saj in jo obesi v z vodo napolnjeno kad in pusti tako dolgo, da je voda popolnoma črna. S to vodo zalivaj rože. Hitreje bodo rasle, dobile temnejše listje in veliko lepše cvetele.

Sir obvaruješ pred črvi, ako v hramu mej sir naložiš konopelj ali pa jelševega listja.

Sredstvo proti škodljivim metuljem. Mnogi metulji in drugi mrčesi zanesejo svoje jajčica v lubje raznih sadnih dreves. Iz jajčik se izležejo škodljive gosenice. Skušnja pa uči, da je duh klorovega apna jako zoper metuljem. Zaradi tega se priporoča, da se naredi testo iz jednega funta klorovega apna in pol funta svinske masti. To se zavije v tulje in naveže okrog dreves. Zaradi neprijetnega duha nobena metuljna babica ne pride blizu, da bi na drevo znesla jajčica. Posebno je to treba storiti, ko se zima začneja.

Dober drevesni vosek se napravi, če se vzame jeden funt rumenega voska, 2 funta burgundske smole, 1 funt terpentina, 1 funt ovčjega loja in 90 gramov svinske masti. Vse to se na ognju stopi. Manjše rane pri drevesih se lahko zamažejo s svinsko mastjo.

Listne uši odpraviš z rastlin, če umiješ liste z vodo, v katero si dal pepelike, žveplenega cvetu in mila. Pravi mrčesni prašek je tudi dobro sredstvo. Včasih pa tudi pomaga, če liste z raztopljino kotranovega mila ali pa tobačno vodo zmočiš.

Umetni gnoj. Pri rabi umetnega gnoja za nežne rastline v sobah bodi jako previden. Lahko se tu prigodi, da s takim gnojem, če ga rabiš preveč, več škode napraviš nego koristi. Vselej glej, da dobiš tak gnoj od zanesljive tvrdke.

Kako varovati drevesno cvetje, da ne zmrzne. V solčnih legah večkrat začno drevesni popki zgodaj poganjati in cveteti, v mrzlih nočeh pa potem zmrznejo in vsled tega nimamo sadja. Da se prepreči prezgodnje poganjanje pomladi, je dobro, če okrog korenin nadevamo slamnatega gnoja, ali pa snega. Na ta način preprečimo, da se zemlja prehitro ne otaja okrog drevesa. Ko drevo iz zemlje hrane ne dobi, tudi popkov ne poganja. Ko pride čas, da se ni več bati, da cvetje zmrzne, se pa odpravi to pokritje.

Kako se napravijo peneča sadna vina. Ko je vino izvrela in se sčistilo, se dene v steklenice in v vsako steklenico pridene nekoliko sladkorja. Za navadno šampanjsko steklenico je treba 10 gramov sladkorja. Če premalo sladkorja vzameš, se vino ne peni, če ga vzameš preveč, popokajo steklenice. Steklenice popokajo tudi, če vanje denes še ne popolnoma izvrela vino.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Razumeva se samo po sebi, da če sem stal že pred cerkvijo sv. Marka, da sem si jo hotel ogledati tudi od znotraj. Pregovor: „Ni nesreče brez sreče“ spolnuje se tudi nad tem svetiščem. Videl sem sicer sv. Marka cerkev že dvakrat ali trikrat poprej, a našel sem jo vselej resnično zelo zanemarjeno. Silni potres l. 1880. zboljšal je tudi to. Že zunanje lice je dokaj bolj prikupljivo mimo prej. Notranjega prenovljenja in lepote pa se kar nisem mogel nagledati. Cerkev je v gotičnem zlogu pozidana, ni ravno posebno velika, in ima tri ladije. Sezidal jo je v II. polovici XIII. stoletja neki beneški stavbeni mojster; proti koncu XV. veka pa je bila zdatno povečšana. Žal, da so tudi to svetišče elementarne nesreče o raznih časih hudo oškodovale. Tako je bil n. pr. l. 1502. v starogotičnem zlogu pozidani zvonik vsled silnega potresa tako oškodovan, da so ga morali do tal podreti. Sezidali so na ravno istem mestu zopet novega. Huda požara l. 1645, še bolj pa oni 25. rožnika 1674, ko je bilo zagrebško zgornje mesto strahovito razdjano, nista prizanesla, kaj pa da tudi sv. Marka cerkvi. Popravljali so jo zopet; a — le pokvarili so jo. Starogotični zlog dobili so bili popravljalci, kakor je skoraj 300 let pozneje pel slavni naš dr. Prešeren šaljivo: „ne v glavo, ampak v kremplje.“ A Zagrebčanom je bilo na tem, da bi cerkev dobila zopet prešnjo obliko, kar se jim je tudi s pomočjo cesarjev Leopolda I. in Karola IV. sponeslo. Takrat sezidan je bil

tudi zvonik, ki stoji še dandanes. A zob časa ne miruje nikjer in nikdar. Zopet so se bile pokazale potrebe novega popravljanja, in že so Zagrebčani nameravali podreti jo popolnoma, ter na njenem mestu zidati čisto novo cerkev. O tem času prišel je bil cesar Jožef II. v Zagreb, in ko je čul, kaj se namerava, zaukazal je, da mora starinska stavba ostati. L. 1874. sklenil je bil mestni zastop, to zgodovinsko svetišče zdatno prenoviti, in odločil je v to znamenito svoto. Spomladi l. 1880. pričele so se bile v resnici poprave po načrtih slovečega dunajskega stavbenega mojstra F. Schmidt-a; — a potres 9. novembra istega leta ustavil je bil delo. Prestanek popravljanj vendar ni trajal dolgo; kajti že v sredi okt. 1882. je bilo delo zvršeno, 20. okt. istega leta cerkev blagoslovljena in zopet se je v njej pričela opravljati služba božja. Kdor jo je videl nekdanj in zdaj, skoraj bi ne verjel, da je ena in ista. Altarji so po svojih oblikah vsi v soglasji s cerkveno-stavbenim zlogom, okna pa krasni proizvodi stekleno-barvne umetnije. Vendar pa pri vseh teh lepotijah, ki človeka nekako siloma vlečejo k sebi, našel sem cerkev popolnoma prazno; — žive duše ni bilo v njej. —

Od poslopij, ki obdajajo Markovi trg, omenjam bansko (banalsko) palačo, ki se pa po zunanji strani razun nenavadno visokih oken v ničemer ne odlikuje. Od znotraj, pravijo, da je pa jako dragoceno opravljena. Med drugimi poslopji, ki omejujejo še imenovani trg, je tudi deželno gledališče. L. 1871. videl sem ga od znotraj. Je sicer jako elegantno opravljeno; a za tako veliko mesto se mi je že takrat videlo dovolj majhno.

Iz Markovega trga napotil sem se po „Kameniti ulici“, ki pelje nekoliko navzdol, krenil pa kmalu na desno v „Jezuitsko ulico“, prišel na „Jezuitski trg“ in zdajci dospel do cerkve sv. Katarine. Imenovana cerkev je bila nekdanj lastnina ravno imenovanega reda, njej ob dveh straneh prizidana poslopja pa od l. 1622. do časa cesarja Jozefa II (1776) njegov samostan. Eno (sprednje teh poslopij) služi sedaj vojaškim potrebščinam; drugo, zadnje pa je kralj. višja gimnazija. Cerkev, seveda, sem si tudi ogledal. Ni ravno posebno velika, lepa pa na vso moč, kakor sploh vse, kar so jih zidali jezuiti. Poznam po njih zgrajene cerkve poleg zagrebške tudi one na Reki, v Trstu, v Gorici, v Ljubljani, v Celovcu, v Gradcu, na Dunaji in v Holomuci, a reči moram: ena je lepša od druge. Ako bi temu hotel kdo oporekati, v obraz mu lahko rečem, da ne govori resnice. — Že zgoraj sem omenil, kedaj je bila zidana zagrebška jezuitska cerkev, in do kedaj je ostala njih lastnina (1622—1776). Bila je taiste čase baje jako imovita, in še se pripoveduje o njenej zakladnici, ki se je ponašala z najdragocenejšimi darili najimovitejših plemenitih rodbin trojedine kraljevine. Od vsega tega je ostalo cerkvi le nekaj malenkostij svetega posodja in dragocene mašne obleke; drugo je — prošlo. Umetno izdelani kameniti altarji in štukaturne olepšave po oboku spričujejo, da so jezuiti tudi v tej zadevi skrbeli za lepoto svoje božje hiše, v kateri počivajo, kakor kažejo grobni spominki ob stenah, telesni